

ІСТОРІЯ УНІВЕРСИТЕТУ

Л. Л. Місінкевич

*доктор історичних наук, доцент,
професор кафедри теорії та історії держави та права
Хмельницького університету управління та права*

УДК 378.4

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА: ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ

Досліджено етапи становлення та діяльності Хмельницького університету управління та права — першого гуманітарного вищого навчального закладу в місті Хмельницькому з підготовки висококваліфікованих правознавців та управлінців. Оцінені обставини реорганізації інституту у державний вищий навчальний заклад, який став одним із кращих вищих навчальних закладів нашої держави.

Ключові слова: Хмельницький філіал Одеського відкритого університету, Хмельницький інститут регіонального управління та права, Хмельницький університет управління та права, навчально-виховний процес, ліцензування, акредитація, науково-педагогічні працівники, сподвижництво.

На початку 90-х років минулого століття з проголошенням незалежності України створилися умови, які сприяли формуванню вищих навчальних закладів, що стали альтернативними у єдиній системі вищої освіти, сформованої у Радянському Союзі. Відкриття Хмельницького університету управління та права на теренах нашого регіону було цілком логічним і відповідало нагальним потребам забезпечення Хмельниччини юристами вищої кваліфікації для вирішення важливих питань правового обслуговування населення, укомплектування правознавцями судових та правоохоронних органів області.

Оцінивши ситуацію з кадрами юристів, кандидат економічних наук В. К. Андрушко у співпраці з кандидатом історичних наук Л. І. Чорним розпочали реалізацію надзвичайно сміливої ідеї — створення в регіоні вищого навчального закладу юридичного профілю. Одержимі ідеєю, вони звернулися до Одеського відкритого університету з проханням про сприяння відкрити у м. Хмельницькому філіал університету. 6 липня 1992 року за наказом ректора В. О. Медведєва було створено Хмельницький філіал Одеського відкритого університету, а рішенням Хмельницької міської ради народних депутатів за № 172-а від 16 липня 1992 року зареєстровано філіал Одеського відкритого університету (попередника нинішнього

вищого навчального закладу), затверджено Статут філіалу та його директора Л. І. Чорного [1, арк. 2].

Об'єднавши зусилля, В. К. Андрушко та Л. І. Чорний розгорнули активну діяльність з метою виконання комплексу складних завдань з налагодження навчально-виховного процесу, розробки та затвердження навчального плану, робочих та навчальних програм, якісного навчально-методичного забезпечення, вирішення питань кадрового складу науково-педагогічних працівників, інфраструктури навчального закладу. Реалізація цих завдань дала можливість успішно пройти ліцензування та отримати право на здійснення освітньої діяльності з підготовки спеціалістів з повною вищою освітою за III (третім) рівнем акредитації.

10 серпня 1992 року згідно з правилами прийому до ХФОВУ та рішення приймальної комісії за результатами вступних екзаменів на перший курс філіалу було зараховано 94 студенти [2, арк. 22]. Отож 21 вересня 1992 року відкрився Хмельницький філіал Одеського відкритого університету (тепер Хмельницький університет управління та права) — перший гуманітарний вищий навчальний заклад в обласному центрі, ініціаторами і засновниками якого стали вчені Поділля Василь Климівич Андрушко та Леонтій Ілліч Чорний.

Батьки-засновники Василь Андрушко (справа) та Леонтій Чорний

Отримавши підтримку в організації навчального закладу від обласної державної адміністрації та обласної ради, керівництво філіалу розпочало активну роботу з вирішення одного із найскладніших питань — формування викладацького корпусу. Першим, хто дав згоду працювати у новоствореному філіалі, був доктор юридичних наук, професор Петро Федорович Щербина [3, арк. 9]. Погодилися працювати у філіалі на правах сумісництва науково-педагогічні працівники Київського національного університету імені Тараса Шевченка Опанас Андронович Підпригора — академік Академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор та Аркадій Петрович Ткач — доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України [4, арк. 26].

Залучивши кращих науково-педагогічних працівників Києва та Хмельницького, у філіалі формуються чотири кафедри: кафедра спеціальних юридичних дисциплін, яку очолив заслужений юрист України, начальник Головного управління юстиції у Хмельницькій області Олексій Миколайович Леванчук;

кандидат економічних наук, доцент Володимир Леонідович Співачук здійснював керівництво кафедрою економічних дисциплін; кандидат історичних наук, доцент Анатолій Григорович Філенюк очолив кафедру фундаментальних та загальних гуманітарних наук; кандидат психологічних наук, доцент Валерій Дементійович Федорів здійснював керівництво кафедрою іноземних мов [5, арк. 26–27]. Для забезпечення наукового керівництва навчальним процесом та координації дії кафедр з виконання навчального плану була створена Вчена рада ХФОВУ, яку очолив доктор юридичних наук, професор Петро Федорович Щербина [6, арк. 25].

Налагоджуючи навчальний процес, керівники філіалу чітко усвідомлювали, що без повноцінного кадрового забезпечення науково-педагогічними працівниками новосформований навчальний заклад буде неспроможним вести підготовку висококваліфікованих фахівців. Отож у полі їхнього зору постійно перебували питання комплектації повноцінних кафедр штатними науково-педагогічними працівниками та активна співпраця з вищими навчальними закладами держави з метою вивчення їхнього досвіду підготовки майбутніх правознавців. Для цього В. К. Андрушко та Л. І. Чорний визначили для себе два пріоритетних напрямки: перший — робота з юридичним факультетом Київського національного університету імені Тараса Шевченка, який узяв на себе В. К. Андрушко, отримавши при цьому підтримку нашого земляка, уродженця Кам'янець-Подільського краю, декана юридичного факультету, доктора юридичних наук, професора Володимира Івановича Андрейцева та нашого земляка, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова.

Л. І. Чорний розпочав активну співпрацю з юридичним факультетом Львівського національного університету імені Івана Франка, заручившись підтримкою земляків, уродженців Ізяславського краю, доктора юридичних наук, професора Віктора Климовича Грищука та доктора юридичних наук, професора Радомира Івановича Кондратьєва, який у 1996 році очолив кафедру теорії та історії держави і права, займаючи при цьому посаду проректора з наукової роботи та першого проректора навчального закладу [7, арк. 17]. Найактивнішу участь в організації роботи навчального закладу взяли доктор юридичних наук, професор Володимир Михайлович Коссак та завідувач кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук, доцент, заслужений юрист України Бориславський Любомир Володимирович.

Вивчаючи досвід роботи вищих навчальних юридичних закладів Києва, Харкова, Одеси, Львова, В. К. Андрушко та Л. І. Чорний прагнули не тільки запозичити все цінне в організації роботи навчально-виховного процесу, але й сформувати відповідне навчально-методичне та інформаційне забезпечення. Чимало зусиль було докладено до формування наукової бібліотеки та комплектації книжкового фонду. Досить значну допомогу в справі організації бібліотеки навчального закладу надав голова Федерації профспілок області Харківський Геннадій Петрович. Ним було безкоштовно передано у власність новоутвореної бібліотеки устаткування та понад 3 тисячі примірників книжкового фонду.

У квітні 1993 року Хмельницький філіал Одеського відкритого університету успішно пройшов перевірку експертної комісії, яка була сформована у складі Ю. М. Комара — головного спеціаліста Головного управління акредитації та атестації навчальних закладів Міністерства освіти і науки України, кандидата економічних наук (голова); Н. Р. Нижник — професора Національної академії управління, доктора юридичних наук; В. Б. Андронової — завідувача кафедри іноземних мов Харківського педагогічного інституту, кандидата філологічних наук, доцента; М. Х. Гуменного — професора кафедри української літератури Херсонського педагогічного інституту, доктора філологічних наук; М. М. Дученко — доцента кафедри економіки й організації промислового виробництва Київського політехнічного інституту, кандидата економічних наук; Т. С. Кириленко — доцента кафедри загальної та інженерної психології Київського університету ім. Тараса Шевченка; І. І. Мархелі —

доцента кафедри транспортних машин Одеського інституту інженерів водного флоту, доктора педагогічних наук; О. П. Степанова — ректора Чернігівського інституту регіональної економіки та управління, доктора економічних наук, академіка Української Академії Наук національного прогресу [8, арк. 1] (члени комісії).

Колегія Міністерства освіти України від 23 червня 1993 року затвердила рішення Міжгалузевої акредитаційної комісії про внесення Хмельницького філіалу Одеського інституту підприємництва та права (до 20 травня 1993 р. мав статус філіалу Одеського відкритого університету) до державного реєстру закладів освіти України з видачею права ліцензії на здійснення освітньої діяльності за третім рівнем акредитації за напрямками (спеціальностями) і ліцензованими обсягами прийому: правознавство — 75 осіб; економіка та управління виробництвом — 75 осіб [9, арк. 3].

Успішне ліцензування дало можливість керівникам навчального закладу сконцентрувати увагу на вирішенні проблем навчально-матеріальної бази, зокрема розширення аудиторного фонду та формування колективу штатних викладачів, яких можна було запросити на постійну роботу новосформованого філіалу інституту. В. К. Андрушко та Л. І. Чорний розпочали активний пошук залучення фінансів для подальшого розвитку навчального закладу. Отримавши підтримку керівників області та міста, вони звернулися до районних рад та районних державних адміністрацій, виконавчих комітетів рад міст обласного значення, підприємств, установ та підприємницьких структур про створення Координаційного комітету становлення Хмельницького юридичного вищого навчального закладу. Посилено формувався фонд для придбання житла науково-педагогічним працівникам філіалу, запрошених з інших міст України, створення наукової бібліотеки, придбання навчальних корпусів. За умови участі у вирішенні питання формування фінансового фонду філіалу керівництво навчального закладу зобов'язувалось надавати меценатам право рекомендувати абітурієнтів з їхніх трудових колективів і навчання їх на пільгових умовах.

З розумінням і зацікавленістю допомогти становленню вищого навчального закладу відгукнулися керівники підприємств області: І. І. Дунець — президент Хмельницького союзу промисловців та підприємців, А. М. Яхіїв — президент ВАТ “Адвіс”, В. Ф. Коцемир — директор Хмельницького спеціалізованого АТП “Агропромтранс”, В. О. Данілов — директор Хмельницького міського виробничо-технічного вузла електрозв'язку “Хмельницьктеелеком”, В. А. Сандурський — голова Городецької районної ради, В. П. Осадчий — генеральний директор об'єднання молочної промисловості Хмельницької області, О. І. Солтик — директор Хмельницького комунального підприємства “Електротранс”.

Започатковані заходи дозволили сформувати певну навчально-матеріальну базу. За рахунок коштів філіалу було придбано чотири квартири для викладачів, обладнано два комп'ютерні класи та два лінгафонні кабінети, криміналістичну лабораторію та фотолабораторію, кодифікаційне та копіювальне бюро, укомплектовано наукову бібліотеку. Матеріальна база дозволила організувати на високому рівні навчально-виховний процес та методичне забезпечення, а залучені науково-педагогічні працівники, які працювали у складі восьми кафедр, забезпечили успішне проведення ліцензування, яке було затверджене 29 червня 1995 року рішенням Міжгалузевої акредитаційної комісії Міністерства освіти і науки України з правом здійснення освітньої діяльності за третім рівнем акредитації зі спеціальностей 7.060101 “Правознавство” та 7.050204 “Адміністративний менеджмент”.

Прагнучи до подальшої розбудови навчального закладу, В. К. Андрушко та Л. І. Чорний приймають надзвичайно відповідальне рішення реорганізувати інститут у державний вищий навчальний заклад, який мав розміститися у навчальному корпусі Центру підвищення кваліфікації державних службовців облвиконкому, перетворивши його у структурний підрозділ навчального закладу. Позиція керівництва інституту була підтримана обласною радою. Сесія обласної ради і

виконавчий комітет прийняли 14 лютого 1995 року виконавчий комітет прийняв історичне рішення про створення на базі вузу, що мав статус приватного, першого державного гуманітарного вищого навчального закладу у м. Хмельницькому з одночасною передачею у спільну власність територіальних громад області всього майна і коштів, які були на рахунках філіалу. На Поділлі запрацював вищий навчальний заклад комунальної форми власності.

На клопотання обласної ради, обласної державної адміністрації, за погодженням з Міністерством освіти, Міністерством економіки, Міністерством фінансів та Міністерством праці Кабінет Міністрів України постановою від 4 серпня 1995 року № 606 створив Хмельницький інститут управління та права (зараз — Хмельницький університет управління та права), врахувавши при цьому, що для відкриття навчального закладу не було потреби виділення коштів з державного бюджету. Так з ініціативи В. К. Андрушко та Л. І. Чорного територіальні громади області отримали вищий навчальний заклад на госпрозрахунковій основі з 25-відсотковим державним замовленням, а інститут отримав статус державного і був внесений до Державного реєстру вищих навчальних закладів України.

Такий результат додав сил та рішучості керівництву інституту в подальшій розбудові вищого навчального закладу. Хмельницька міська рада народних депутатів сприяла передачі навчальному закладу триповерхового приміщення загальною площею 1451,7 кв. м. Було виготовлено документацію і добудовано навчальний корпус площею 445 кв. м, у якому розмістилися два лекційні зали на 80 місць кожний, видавничий цех та кафедри юридичного факультету. Зусилля В. К. Андрушка та Л. І. Чорного направлялись на вирішення питання передачі навчальному закладу гуртожитку для студентів з інших міст. Неодноразово з допомогою керівників області та міста, директорів підприємств Хмельницького вирішувалися проблеми щодо отримання ще десяти квартир для зміцнення колективу вузу провідними вченими.

Поряд із розв'язанням питань зміцнення матеріальної бази керівництво інституту наполегливо працювало над реалізацією потреб області щодо відкриття на базі юридичного факультету очно-заочного відділення для одержання хмельничанами другої вищої освіти за спеціальністю “Правознавство” та факультету “Адміністративний менеджмент”. Немало зусиль докладали організатори навчального закладу, щоб вивести інститут на якісно новий рівень у державі. Вирішуючи питання розширення навчального закладу, В. К. Андрушко та Л. І. Чорний запроваджували набутий досвід організації навчального процесу відомих світових університетів. Вони пройшли стажування на кафедрах менеджменту Федеративної академії державного управління при Міністерстві внутрішніх справ ФРН, у Коледжі державної служби у Великобританії, Національній академії державного управління при Президентові України, брали активну участь у реалізації міжнародної програми “TACIS”.

Навчальний заклад поступово зростає, запрошуючи до співпраці викладачів-науковців зі Львова, Києва, Кіровограда, Кривого Рога, які повірили у перспективи його розвитку. До навчального закладу прийшли працювати доктор юридичних наук Р. І. Кондратьєв, який очолив кафедру теорії та історії держави і права, доктор економічних наук О. І. Кулинич, який став завідувачем кафедри математики, статистики та інформаційних технологій, кандидати юридичних наук В. М. Котенко, В. М. Баранчук та Р. С. Огірко, кандидат історичних наук Ю. О. Тополь. На початок 1996–1997 навчального року в інституті лекційні заняття проводили провідні вчені України, з яких 37,6 відсотка — доктори наук та професори, 50 відсотків — кандидати наук. Керівництво навчального закладу й надалі продовжувало працювати над покращенням складу науково-педагогічних працівників.

При підготовці фахівців значна увага зверталась не лише на теоретичні знання, а й на отримання практичних навичок, необхідних у майбутньому правознавцям та управлінцям. Навчальні відділи та кафедри факультетів послідовно втілювали в життя основні вимоги положення про проведення практики після закінчення кожного

курсу. Для цього був сформований відділ практики [10, арк. 30], який згідно з наскрізними програмами активно почав співпрацювати з органами виконавчої влади і місцевого самоврядування, судами і правоохоронними органами, нотаріатом та адвокатурою, юридичними службами господарюючих суб'єктів. Зазвичай, кожний вид практики аналізувався комісіями з числа науково-педагогічних працівників, відбувався індивідуальний захист звітів практикантів [11, арк. 104]. Кращим студентам інституту надавалась можливість проходити практику в апараті Верховної Ради України, Конституційному Суді України, Головному управлінні державної служби України.

Прагнучи вдосконалити практичні навички студентів, керівництво інституту створює юридичну клініку, до роботи в якій активно залучалися викладачі та студенти четвертих-п'ятих курсів. У своїй практичній діяльності вони надавали безкоштовні юридичні послуги малозабезпеченим верствам населення: консультації і роз'яснення з юридичних питань, надання письмових довідок з окремих питань законодавства, складання заяв, скарг та інших документів правового характеру, представлення інтересів громадян у судах, місцевих радах, виконавчих і розпорядчих органах. Юридична клініка стала однією з баз практики студентів юридичного факультету, а у 2010 році виборола першість серед юридичних клінік вищих навчальних закладів України і у квітні того ж року представляла Україну на Всесвітньому конкурсі юридичних клінік, який відбувся у м. Гонконг (КНР) [12, арк. 86].

Довгі і важкі, в той же час короткі наче мить, п'ять років дозволили підсумувати практичну діяльність вищого навчального закладу першим випуском своїх 67 вихованців. Кожен п'ятий з них — відмінник навчання. 10 випускників одержали можливість поглиблювати знання в аспірантурах Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого", Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Інституті держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Інституті міжнародних відносин, Львівському національному університеті імені Івана Франка. Сподвижницька діяльність організаторів вищого навчального закладу — співдиректорів інституту В. К. Андрушка та Л. І. Чорного — була відзначена Почесними грамотами обласної державної адміністрації [13].

Втілюючи в життя клопотання управління Міністерства юстиції у Хмельницькій області, обласного відділу державної реєстрації актів громадянського стану, правоохоронних органів та органів місцевого самоврядування і підприємств області, керівництво інституту розпочало роботу з підготовки до відкриття факультету післядипломної освіти та заочного відділення юридичного факультету. З цією метою запросили на посаду декана В. Т. Савицького, здібного організатора, відомого у керівних колах області працівника (сьогодні проректор з нормативного та науково-методичного забезпечення). Для реалізації цього завдання передбачалось запровадження заочної форми навчання, розширення аудиторного фонду навчального закладу, приміщення бібліотеки, додатково укомплектувавши її підручниками і навчальними посібниками, завершення укомплектування кафедр факультету навчально-педагогічними кадрами та матеріалами навчально-методичного забезпечення. Активна робота очільників інституту разом з педагогічним персоналом сприяла успішному ліцензуванню навчального закладу. Рішення ДАК від 10 лютого 1998 року дозволяло відкрити в інституті у 1998–1999 навчальному році заочний факультет [14, арк. 127].

У важких умовах становлення навчального закладу керівництво та науково-педагогічні працівники постійно дбали про студентів. Так, вшановуючи пам'ять видатного юриста сучасності, нашого земляка, доктора юридичних наук, професора, академіка правових наук України, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова, який надавав усебічну підтримку при вирішенні питань формування нашого навчального закладу, на початку 1999–2000 навчального року була започаткована студентська стипендія імені Л. П. Юзькова [15, арк. 82]. За

положенням іменна стипендія першого Голови Конституційного Суду України виплачувалася кращому студенту на кожному факультеті та студентам-крутлим сиротам, які домоглися високої якості успішності та брали активну участь у науковій роботі та громадському житті інституту. Першими іменними стипендіатами на юридичному факультеті стали студенти другого курсу Прокопишина Н. Ю. і Ситницька О. А., студентки четвертого та п'ятого курсів Парахіна Л. А. та Смаглюк О. І. На факультеті адміністративного менеджменту іменну стипендію імені першого Голови Конституційного Суду України Л. П. Юзькова отримав студент Кирикищук О. А. [16, арк. 132].

Турботам керівництва не було меж. Наполегливий пошук формування викладацького складу, здатного здійснювати навчально-виховний та науковий процес, займав чільне місце. Для його реалізації керівництво навчального закладу прийняло рішення готувати викладацький корпус із випускників першого випуску та викладачів інституту. Дванадцять випускників інституту були направлені в аспірантури провідних навчальних та наукових закладів України. Ще шестеро викладачів інституту були прикріплені здобувачами і виконували дисертаційні дослідження. Стратегічний задум В. К. Андрушка та Л. І. Чорного щодо розв'язання кадрового питання справдився. Уже у квітні 2000 року на засіданні спеціалізованої вченої ради Інституту історії України НАН України відбувся перший захист кандидатської дисертації [17]. У наступному році ще три викладачі інституту захистили кандидатські дисертації.

Рішенням десятої сесії Хмельницької обласної ради від 29 лютого 2000 року було затверджено Статут Хмельницького інституту управління та права, за яким управління його діяльністю здійснює уповноважений засновником ректор. Дванадцята сесія Хмельницької обласної ради 6 липня 2000 року призначила ректором інституту В. М. Олуйка [18, арк. 69]. В. К. Андрушко був призначений проректором з нормативного та науково-методичного забезпечення підготовки спеціалістів, а Л. І. Чорний став проректором з навчальної роботи [19, арк. 108–113].

Увага керівництва спрямовувалася на виконання Указу Президента України від 29 березня 2001 року “Про додаткові заходи щодо реалізації державної молодіжної політики” з метою створення більш сприятливих умов для здобуття молоддю області вищої освіти. Кафедри навчального закладу спільно з відділом виховної роботи інституту відпрацювали механізм співробітництва з Хмельницьким спеціалізованим ліцеєм-інтернатом поглибленої підготовки в галузі науки, Кам'янець-Подільським ліцеєм, Шепетівським навчально-виховним комплексом № 1 та Хмельницькою спеціалізованою школою № 8 для виявлення обдарованих випускників через залучення їх до роботи у студентських гуртках [20, арк. 88–90]. Досвід співробітництва дозволив інституту започаткувати проведення обласних відкритих учнівських олімпіад у випускних класах і виявити кращих майбутніх студентів для навчального закладу. Такі заходи дозволили керівництву інституту внести пропозиції облдержадміністрації та обласній раді щодо цільової підготовки юристів та управлінців для потреб органів місцевого самоврядування з числа обдарованих випускників шкіл за бюджетні кошти [21, арк. 169–170].

Постанова Кабінету Міністрів України від 26 липня 2001 року № 866 “Про військову підготовку студентів вищих навчальних закладів за програмою офіцерів запасу” дала можливість ректору навчального закладу В. М. Олуйку ініціювати створення на базі Національної академії Прикордонних військ України ім. Б. Хмельницького кафедри військової підготовки студентів навчального закладу за програмою офіцерів запасу. Військова підготовка студентів включалася до освітньо-професійних програм інституту як самостійна дисципліна і складалася з теоретичного і практичного курсів навчання, а також навчальних зборів упродовж третього та четвертого курсів [22, арк. 158–163]. За десять років кафедру військової підготовки

закінчили 297 випускників, отримавши при цьому офіцерське звання молодшого лейтенанта.

Основою функціонування та діяльності вищого навчального закладу є навчальні плани і програми, що визначають зміст і спрямованість підготовки фахівців. У роботі колективу начального закладу велика увага приділялась їх удосконаленню і наповненню необхідним змістом освітньої, методичної та виховної роботи. Усувалось переважання аудиторними заняттями і дублювання навчального матеріалу. Для належного забезпечення навчального процесу редакційно-видавничий відділ щорічно видавав десятки наукових і навчально-методичних праць, підготовлених науково-педагогічними працівниками інституту.

Підготовка і виховання висококваліфікованих юристів, державних службовців та управлінців неможлива без необхідної наукової та навчально-методичної джерельної бази. Керівництво навчального закладу проводило цілеспрямовану роботу щодо забезпечення необхідним приміщенням наукової бібліотеки та формування бібліотечного фонду. У 2007 році для бібліотеки придбане спеціально облаштоване приміщення, в якому розміщений книжковий фонд у 76 440 примірників. Наукова університетська бібліотека є спеціалізованою установою, де сконцентрована абсолютна більшість сучасної навчальної та наукової літератури, що видається в Україні, з правознавства, економіки, фінансів, управління [23, арк. 282–284].

Одночасно робився акцент на залучення науково-педагогічних працівників та студентів до активної наукової роботи. У навчальному закладі започатковуються щорічні звітні наукові конференції науковців-викладачів, докторантів та аспірантів. Для організації та координації наукових заходів створюється науково-дослідний сектор. Пізніше він реорганізовується в науково-дослідну частину, якій підпорядковується вся наукова робота в інституті. Це активізувало наукову роботу кафедр факультетів, зокрема роботу студентських наукових гуртків, діяльність яких сприяла запровадженню щорічних студентських конференцій. Саме вони започаткували у жовтні 2002 року перші Всеукраїнські юридичні читання студентів та аспірантів як форум молодих учених нашої держави [24, арк. 119]. З того часу “Осінні юридичні читання” проводяться щорічно у стінах навчального закладу, вони трансформувалися у повноцінний науковий форум міжнародного статусу, який об’єднав провідних науковців з вищих навчальних закладів України, країн СНД та дальнього зарубіжжя. Наукова діяльність кафедр навчального закладу, спектр проведених наукових конференцій свідчить про становлення університету як наукового центру, де проходить підготовка фахівців високого рівня та формуються наукові школи для глибокого опанування знань із галузей права та управління.

Для забезпечення належного навчального процесу силами науково-педагогічних працівників щорічно почали друкуватись до двох десятків наукових та навчально-методичних праць. За останні вісім років опубліковано більше 45 монографій, близько 75 підручників та навчальних посібників, у тому числі 31 з грифом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України [25, арк. 87–88].

З 2002 року в університеті започатковано випуск наукового фахового видання “Університетські наукові записки”. Завдяки роботі редакційної колегії, очолюваної доктором юридичних наук, професором Р. І. Кондратьєвим, видання стало широко відомим у науковому середовищі України. Часопис включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора та кандидата юридичних, економічних наук та наук з державного управління. За роки існування часопису випущено 40 номерів журналу, в яких опубліковано близько 2,5 тисяч наукових статей. У ньому, крім праць представників провідних вітчизняних наукових шкіл, широко репрезентовані наукові праці зарубіжних авторів, серед яких праці представників навчальних та наукових закладів Москви, Санкт-Петербурга, Краснодару, Казані, Белгорода, Пензи, Єкатеринбурга, Самари, Саратова, Нижнього Новгороду (Російська Федерація), Нового Сада (Сербія), Любліна та Гданська

(Польща), Мінська (Білорусь), Астани та Алмаати (Казахстан), Баку (Азербайджан), Душанбе (Таджикистан) [25, арк. 88–89].

Після становлення юридичного факультету і факультету управління та економіки викладачі університету почали дбати не лише про професійне становлення майбутніх правознавців та управлінців, а й створювали необхідні умови для розширення їх кругозору, ерудиції, збагачення науковими та методичними знаннями, вчили пізнавати життя. Досить результативною формою практичної підготовки майбутніх правознавців та управлінців стали тижні факультетів, у рамках яких проводяться інтелектуальні ігри: брейн-ринги між командами університету, виступи лекторських груп з правової освіти населення області, дні кар'єри, студентські олімпіади, економічні турніри та ін.

Знаковим для навчального закладу став 2004 рік. Проїшовши атестаційну та акредитаційну експертизи, на підставі висновків Державної акредитаційної комісії та на пропозицію Хмельницької обласної державної адміністрації, обласної ради Хмельницький інститут регіонального управління та права було реорганізовано у Хмельницький університет управління та права.

Керівництво інституту, проаналізувавши роботу викладачів вищої кваліфікації, відзначало, що політика залучення науково-педагогічних працівників з інших навчальних закладів та міст України не слугувала формуванню стабільності науково-педагогічного колективу, адже, пропрацювавши кілька років і отримавши квартири, вони, як правило, повертались назад у великі міста. Ректорат прийняв рішення про збільшення питомої ваги викладачів із науковими ступенями та науковими знаннями за рахунок обдарованих і талановитих випускників та викладачів навчального закладу, як це було у свій час задумано В. К. Андрушком та Л. І. Чорним. Сподівання справдилися. Якщо у 2004 році троє викладачів захистили кандидатські дисертації, то у 2005 році — 5, а в 2006 році — 12. Загалом, за 12 років 58 випускників та викладачів навчального закладу захистили кандидатські дисертації, а 8 науково-педагогічних працівників — докторські дисертаційні роботи.

Проявляючи турботу про науково-педагогічні кадри, керівництво університету домоглося відкриття у 1998 році разової аспірантури. Рішенням Атестаційної колегії від 21 лютого 2006 року продовжено її діяльність зі спеціальності 08.00.01 “Фінанси, грошовий обіг і кредит”. Наказом Міністерства освіти і науки України від 28 жовтня 2003 року № 716 університету дозволяється здійснити разовий прийом до аспірантури зі спеціальності 12.00.05 “Трудове право, право соціального забезпечення”. Згодом у навчальному закладі відкривається аспірантура та докторантура зі спеціальності 09.00.11 “Релігієзнавство”, а у 2010 році — постійно діюча аспірантура зі спеціальності 12.00.03 “Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право”. Сьогодні в аспірантурі університету навчаються 25 аспірантів стаціонарної та заочної форми навчання. За останні два роки 6 з них захистили кандидатські дисертації.

У грудні 2008 року відбулася зміна керівництва університету. Виконуючим обов'язків ректора було призначено Л. І. Чорного, а з травня 2009 року обласна рада доручила очолити навчальний заклад декану юридичного факультету, кандидату юридичних наук, доценту О. М. Омельчуку. Незважаючи на молодий вік, він володіє життєвою мудрістю та виваженістю, адже за плечима чималий досвід дослідницької та науково-педагогічної роботи. До затвердження на посаду ректора доцент О. М. Омельчук працював в університеті упродовж дев'яти років на посадах старшого викладача, доцента кафедри кримінального права та процесу, завідувача аспірантури, вченого секретаря та декана юридичного факультету. За цей час він зарекомендував себе як високопрофесійний викладач, зрілий і відомий учений-юрист, досвідчений організатор вищої школи.

Перед ректором і очолюваним ним колективом і надалі постають проблеми навчального, науково-методичного, науково-дослідного і виховного аспекту та кадрового забезпечення. Ректорат університету працює над створенням у колективі

атмосфери принциповості та взаємної вимогливості, довіри та відкритого виявлення й усунення наявних недоліків. Це сприяє успішному проходженню чергової акредитації. За рішенням Державної акредитаційної комісії України у травні 2009 року Хмельницький університет управління та права набув статусу вищого навчального закладу IV (четвертого) рівня акредитації. Сьогодні навчальний заклад за допомогою одинадцяти кафедр забезпечує високий рівень ступеневої підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями “бакалавр”, “спеціаліст” та “магістр” і здійснює підготовку висококваліфікованих фахівців за такими спеціальностями: правознавство, менеджмент організацій та адміністрування, адміністративний менеджмент та державна служба.

Прошло 20 років з дня заснування вищого навчального закладу. Цілком закономірно виникає питання, з якими здобутками зустрічає цей ювілей колектив університету? Вони очевидні. Найкраще про них свідчить рейтинг українських вищих навчальних закладів за даними бази “Вебметрики”, де зазначається, що Хмельницький університет управління та права серед вищих навчальних закладів України, порівняно з 2010 роком, за національним рейтингом з 97 місця перемістився на 46 з п’ятдесяти кращих вищих навчальних закладів нашої держави [26, с. 1, 15].

І знову згадуються події 1992 року, пов’язані з діяльністю В. К. Андрушка та Л. І. Чорного, які своєю невтомною енергією та сподвижницькою працею заснували перший гуманітарний вищий навчальний заклад у м. Хмельницькому. Нині на честь фундатора університету Василя Климовича Андрушка встановлено пам’ятний знак біля центрального корпусу закладу. Посмертно Василю Климовичу присвоєно звання Почесний доктор університету.

Його близький друг та соратник у творенні храму науки в нашому краї Почесний ректор університету Леонтій Ілліч Чорний продовжує доводити свою відданість дорогому йому закладу на посаді проректора з навчальної роботи. По сплину двадцяти років він і тепер найбільше бажає, аби через нашарування багатьох літ любов до університету не згасала.

Їхня сподвижницька праця — основа творення Хмельницького університету управління та права.

Список використаних джерел

1. Відомчий архів Хмельницького філіалу Одеського відкритого університету (далі — ВА ХФОВУ) [Текст]. — Наказ № 1 від 16 липня 1992 р. [Текст]. — Арк. 2.
2. ВА ХФОВУ. — Наказ № 7 від 10 серпня 1992 р. [Текст]. — Арк. 11–12.
3. ВА ХФОВУ. — Наказ № 5 від 27 липня 1992 р. [Текст]. — Арк. 9.
4. ВА ХФОВУ. — Наказ № 14 від 15 жовтня 1992 р. [Текст]. — Арк. 26.
5. ВА ХФОВУ. — Наказ № 14 від 15 жовтня 1992 р. [Текст]. — Арк. 26–27.
6. ВА ХФОВУ. — Наказ № 13 від 15 жовтня 1992 р. [Текст]. — Арк. 25.
7. ВА ХФОВУ. — Наказ № 51–к від 12 лютого 1996 р. [Текст]. — Арк. 17.
8. ВА ХФОВУ. — Висновок експертної комісії по ліцензуванню Одеського відкритого університету та Хмельницького філіалу Одеського відкритого університету [Текст]. — 2 квітня 1993 р. — Арк. 1.
9. Акредитаційна справа Хмельницького університету управління та права щодо проведення чергової акредитації діяльності з надання освітніх послуг у сфері вищої освіти з підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра з галузі знань 0304 “Право” напряму 6.030401 “Правознавство”, підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста з галузі знань 0304 “Право” спеціальності 7.03040101 “Правознавство” та перепідготовки спеціалістів за спеціальністю 7.060101 “Правознавство” напряму підготовки 0601 “Право” і 7.03040101 “Правознавство” галузі знань 0304 “Право” [Текст]. — Хмельницький, 2003. — С. 3.
10. Відомчий архів Хмельницького інституту регіонального управління та права (ВА ХІРУП). Наказ № 36–к від 15 січня 1996 р. [Текст]. — Арк. 30.
11. ВА ХІУП. — Наказ № 88–н від 16 березня 1999 р. [Текст]. — Арк. 104.

12. Акредитаційна справа Хмельницького університету управління та права щодо проведення чергової акредитації діяльності з надання освітніх послуг у сфері вищої освіти з підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра з галузі знань 0304 "Право" напряму 6.030401 "Правознавство", підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста з галузі знань 0304 "Право" спеціальності 7.03040101 "Правознавство" та перепідготовки спеціалістів за спеціальністю 7.060101 "Правознавство" напряму підготовки 0601 "Право" і 7.03040101 "Правознавство" галузі знань 0304 "Право" [Текст]. — Хмельницький, 2012. — С. 86.
13. Хмельницькі юристи вийшли на сцену [Текст] // Подільські вісті. — 1997. — № 77. — 3 липня.
14. ВА ХІУП. — Наказ № 90-н від 8 квітня 1998 р. [Текст]. — Арк. 127.
15. ВА ХІУП. — Наказ № 69 від 19 серпня 1999 р. [Текст]. — Арк. 82.
16. ВА ХІУП. Наказ № 459 від 15 листопада 1999 р. [Текст]. — Арк. 132.
17. *Місінкевич, Л. Л.* Національні меншини Поділля в 20–30-х рр. ХХ століття [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 "Історія України" / Л. Л. Місінкевич. — К., 2000. — 19 с.
18. ВА ХІУП. — Наказ № 266 від 18 липня 2000 р. [Текст]. — Арк. 69.
19. ВА ХІУП. — Наказ № 494 від 25 жовтня 2000 р. [Текст]. — Арк. 108–113.
20. ВА ХІУП. — Наказ № 710 від 16 жовтня 2001 р. [Текст]. — Арк. 88–90.
21. ВА ХІУП. — Наказ № 84 від 19 квітня 2002 р. [Текст]. — Арк. 169–170.
22. ВА ХІУП. — Наказ № 81 від 10 квітня 2002 р. [Текст]. — Арк. 158–163.
23. Ліцензійна справа Хмельницького університету управління та права про ліцензування діяльності з надання освітніх послуг, пов'язаних з одержанням освіти на рівні кваліфікаційних вимог до підготовки до вступу у вищі навчальні заклади громадян України [Текст]. — Хмельницький, 2012. — С. 282–284.
24. ВА ХІУП. — Наказ № 274 від 14 жовтня 2002 р. [Текст]. — С. 119.
25. Акредитаційна справа Хмельницького університету управління та права щодо проведення чергової акредитації діяльності з надання освітніх послуг у сфері вищої освіти з підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра з галузі знань 0304 "Право" напряму 6.030401 "Правознавство", підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста з галузі знань 0304 "Право" спеціальності 7.03040101 "Правознавство" та перепідготовки спеціалістів за спеціальністю 7.060101 "Правознавство" напряму підготовки 0601 "Право" і 7.03040101 "Правознавство" галузі знань 0304 "Право" [Текст]. — Хмельницький, 2012. — С. 87–88.
26. *Шульга, Н.* Дорогу здолає той, хто правильно вибрав напрямок [Текст] / Наталія Шульга // Дзеркало тижня. — 2011. — № 6. — 19–25 лютого. — С. 1, 15.

Надійшла до редакції 04.04.2012

Місінкевич Л. Л. Хмельницький університет управління і права: етапи становлення

Исследованы этапы становления и деятельности Хмельницкого университета управления и права — первого гуманитарного вуза в городе Хмельницком по подготовке высококвалифицированных правоведов и управленцев. Оценены обстоятельства реорганизации института в государственный вуз, который стал одним из лучших высших учебных заведений нашего государства.

Ключевые слова: *Хмельницкий филиал Одесского открытого университета, Хмельницкий институт регионального управления и права, Хмельницкий университет управления и права, учебно-воспитательный процесс, лицензирование, аккредитация, научно-педагогические работники, сподвижничество.*

Misinkevych, L. L. Khmelnytsky University of Management and Law: Stages of Formation

Stages of formation and activity of Khmelnytsky University of Management and Law — the first university in the city of humanitarian of excellence lawyers and managers investigated. The circumstances of the reorganization of the institute in the state university, which has become one of the best universities of our country assessed.

Key words: *Khmelnytsky branch of the Odessa opened university, Khmelnytsky Institute of Regional Management and Law, Khmelnytsky University of Management and Law, the educational process, licensing, accreditation, research and teaching staff, associate.*